

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 14/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 § i och bilagan till lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 en proposition med förslag till lag om ändring av 3 § i och bilagan till lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker (RP 55/2011 rd) till finansutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (ShUU 3/2011 rd) återges efter betänkandet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- överinspektör Tanja Nurmi, finansministeriet
- överinspektör Anna Lemström, jord- och skogsbruksministeriet

- konsultativ tjänsteman Sirpa Sarlio-Lähteenkorva, social- och hälsovårdsministeriet
- tullöverinspektör Markus Teräväinen, Tullstyrelsen
- forskare Heli Frosterus, Konkurrensverket
- verkställande direktör Tom Lindblad, Fazer Konfektyr Ab, även som representant för Makeis- ja keksiteollisyysyhdistys
- verkställande direktör Elina Ussa, Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet
- verkställande direktör Osmo Laine, Dagligvaruhandeln r.f.
- ordförande Johanna Sewón-Kievari, Suomen Jäätelöteollisuus ry
- chefsekonomist Minna Punakallio, Skattebetalarnas Centralförbund rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands näringsliv rf
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Finlands Konsumentförbund
- Företagarna i Finland
- Institutet för hälsa och välfärd.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker ska ändras. Punktskatten ska höjas till 95 cent per kilogram

för sötsaker och glass och till 11 cent per liter färdig dryck för läskedrycker. Dessutom före-

slås en precisering i beskattningen av konstgjort sötade dryckpulver.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2012 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2012.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

Bakgrund

Förslaget om höjd punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker är en av de åtgärder som regeringen i sitt program utfäster sig att vidta för att balansera upp statsekonomin. Anpassningsåtgärderna koncentreras på indirekta skatter och täcker in de flesta av dem. Tanken är att merparten av de överenskomna skattehöjningarna ska kunna sättas i kraft i början eller inom loppet av 2012. Propositionen utgör en del av detta paket.

Propositionens syfte är alltså primärt fiskalt, precis som syftet ursprungligen var med lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker (*lagen om punktskatt på sötsaker*), som trädde i kraft i början av 2011.

Genom lagen om punktskatt på sötsaker räknade man med skatteintäkterna på 135 miljoner euro per år, alltså omkring 100 miljoner euro mer än under den dittillsvarande lagens tid. Skatten tas ut på lika grunder på inhemska och utländska produkter som släpps för konsumtion i Finland.

De föreslagna höjningarna beräknas öka de årliga intäkterna med omkring 50 miljoner euro. Det årliga utfallet skulle alltså vara ca 185 miljoner euro. Sötsaker och glass står för ca 95 miljoner euro och läskedrycker för ca 90 miljoner euro. Propositionen bedöms inte få effekter för övriga indirekta skatteinkomster.

Med hänsyn till de här allmänna principerna och propositionens fiskala betydelse tillstyrker utskottet förslaget.

Höjningsförslaget

Punktskatten på sötsaker och glass föreslås bli höjd från 75 till 95 cent per kilogram och från 7,5 till 11 cent per liter färdig dryck för läskedrycker. Om skattehöjningen fullt ut vältras över på priserna, så som man antar, stiger sötsakspriserna med knappa 2 procent i genomsnitt, glasspriset med 3,5 procent och läskedryckspriserna med något mindre än 2,5 procent.

En fast skattesats innebär å andra sidan att skatten på billiga produkter stiger proportionellt mer än skatten på dyra produkter. Den absoluta skatten per kilogram eller liter kommer emellertid fortfarande att vara ganska moderat. Skatten på till exempel en 200 grams godispåse är 19 cent. Skattehöjningens andel är 4 cent. Analogt är skatten på en liter glass som väger 600 gram 57 cent och skattehöjningens andel 12 cent. Utskottet menar att ändringarna hålls inom skäliga gränser.

Det är också helt motiverat att höjningen riktas in på läskedrycker. Det har att göra med de fördelar som nämns i motiven, läskedryckernas breda skattebas¹ och låga skattenivå jämfört med de genomsnittliga detaljhandelspriserna. Höjningen får således ganska obetydliga effekter för marknadspriserna.

Uppföljning och fortsatt utveckling

De skattepliktiga produkterna anges enligt tulltariffnummer i lagen om punktskatt på godsaker. Det ansågs motiverat att ange dem på detta sätt för att skatten då kunde riktas in på utvalda produkter med den bredd som *kravet på exakt avgränsning* tillät. Tack vare den exakta gräns-

¹ Läskedrycksskatten omfattar alla alkoholfria drycker utom mjölk.

dragningen kunde bestämmelserna hållas tillräckligt enkla med tanke på skattens karaktär och det fiskala syftet. Också antalet nya skattepliktiga, i runt tal 100, har hållit sig hanterbart.

Redan när lagen om punktskatt på godsaker stiftades var man emellertid medveten om att den behövde utvecklas på många punkter och man hoppades att den fortsatta beredningen skulle komma med en lösning på de utestående frågorna. Som exempel kan nämnas att man ville att skatten av folkhälsoskäl skulle få en styrande effekt som skulle ge den bredare täckning och göra den mer neutral med tanke på aktörerna i branschen. I det sammanhanget såg man också med en viss oro på fenomenet med svart ekonomi och ökad resandeförsel. De här aspekterna spelar fortfarande en stor roll och de togs också allmänt upp vid utfrågningen av sakkunniga. Social- och hälsovårdsutskottet lyfter också fram dem i sitt utlåtande.

När lagen om punktskatt på godsaker behandlades förutsatte riksdagen att regeringen ger akt på lagens effekter bl.a. för konsumenternas hälsa² och på handeln och industrin. Vidare förväntades regeringen följa upp lagen för att se vilka konsekvenser den kan få för den svarta ekonomin.

Dessutom förutsatte riksdagen att regeringen fortsätter utveckla punktbeskattningen av livsmedel som innehåller socker. Den bärande tanken var att lagen tydligare ska poängtera hälsoeffekterna. Dessutom skulle det utredas om sockerinnehållet i produkter kan användas som grund för beskattning. Arbetet pågår fortfarande.

Behovet att utveckla lagen tas också upp i regeringsprogrammet. Där har det överenskomits att man utöver de nu aktuella ändringarna också utreder hur beskattningen av sötsaker och glass ska kunna ersättas med en allmän sockerskatt. Tanken är att man ska komma så långt i ut-

redningen att eventuella ändringar kan sättas i kraft redan i början av 2013.

För att beskattningen ska ha en starkare styrande effekt och större bredd och dessutom vara mer konkurrensneutral är det viktigt att gå till väga på detta sätt i konsekvensutvärderingen. Utredningsarbetet bör också läggas upp på så bred basis att hela paletten av skattekonsekvenser kan vägas in så noggrant som möjligt. Som regeringen konstaterar i sin proposition finns det goda argument för att genomföra konsekvensutvärderingen av lagen om punktskatt på godsaker och utredningen om sockerskatten i ett sammanhang.

Trots att det är fråga om en mycket krävande utredning är det viktigt att komma så fort framåt i arbetet som möjligt, i enlighet med avsikten i regeringsprogrammet. Ny information finns att hämta bl.a. i en färsk undersökning, *Terveyspalveluperusteisen elintarvikeverotuksen vaikutukset kansalaisten terveydentilaan ja terveyseroihin* (IHV-rapport 7/2011)³ som tar upp många aspekter på effekterna av en sockerskatt. I många europeiska länder har man dessutom infört eller planerat att införa skatter på ohälsosamma livsmedel. Danmark, Norge och Ungern nämns som exempel. Det gäller att bevaka dem.

Det blir lättare att utarbeta en modell när det blir obligatoriskt att lämna uppgifter om livsmedlens sammansättning 2016, då en ändring av EU:s förordning om tydligare livsmedelsinformation till konsumenterna⁴ träder i kraft. Bland de uppgifterna ska det också finnas en uppgift om socker.

Den fortsatta beredningen ger förmodligen också nyttig närmare information om hur långt det över lag går och lönar sig att utnyttja beskattningen för folkhälsorelaterad styrning.

² En bred uppföljning ansågs motiverad, trots att lagen om punktskatt på godsaker inte i sig har några hälsofrämjande mål.

³ Kaisa Kotakorpi, Tommi Härkänen, Pirjo Pietinen, Heli Reinivuo, Ilpo Suoniemi och Jukka Pirttilä: *Terveyspalveluperusteisen elintarvikeverotuksen vaikutukset kansalaisten terveydentilaan ja terveyseroihin* (IHV-rapport 7/2011). Webbpublikation (pdf).

Utskottet vill ändå inskräpa att beskattningen bara är ett hjälpmedel. Styrningen bör således

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning om tydligare livsmedelsinformation till konsumenterna, ändring av förordningarna (EG) 1924/2006 och (EG) 1925/2006 och upphävande av direktiv 87/250/EG, 90/496/EEG, 1999/10/EG, 2003/13/EG, 2002/67/EG och 2008/5/EG samt förordning (EG) 608/2004.

Genom förordningen sammanställs och uppdateras två delområden av lagstiftningen om livsmedelsmärkning: allmänna märkningar och näringsvärdesmärkningar.

huvudsakligen ske utanför beskattningen. Beskattningens fiskala uppgift förutsätter att förvaltningens resurser kan utnyttjas på bästa möjliga sätt också i fortsättningen. Med ett klart och enkelt skattesystem kan också företagens administrativa börda hållas inom rimliga proportioner.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 18 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Pentti Kettunen /saf
medl. Leena Harkimo /saml
Pertti Hemmilä /saml
Jouko Jääskeläinen /kd
Sampsä Kataja /saml
Esko Kiviranta /cent
Mika Lintilä /cent
Heli Paasio /sd
Matti Saarinen /sd
Sari Sarkomaa /saml

Astrid Thors /sv (delvis)
Kauko Tuupainen /saf
Pia Viitanen /sd
ers. Risto Kalliorinne /vänst
Johanna Karimäki /gröna
Mats Nylund /sv (delvis)
Sirpa Paatero /sd
Ismo Soukola /saf
Tapani Tölli /cent
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Maarit Pekkanen.